

Instituttets/senterets vurdering

Prosjekttittel:	Demokratisering i undervisning
Strategisk forankring	<p>Prosjektet vil være strategisk forankret i FNs bærekraftsmål; Norges forskningsråds (NFR) strategi for kjønnsforskning; og i UiTs «Drivkraft i nord».</p> <ul style="list-style-type: none"> Fra FNs bærekraftsmål er mål 4 «god utdanning», mål 5 «likestilling mellom kjønnene», og mål 10 «mindre ulikhet», spesielt relevante. Disse er også sentrale i Senter for kvinne- og kjønnsforsknings mandat og strategi. Prosjektet vil støtte opp om kunnskapsområdene «Samfunnsutvikling og demokratisering» og «Helse, velferd og livskvalitet» i UiTs strategi (UiT 2019). Med dette prosjektet, og i sammenheng med det nåværende Prestisje-prosjektet, vil vi bidra til at UiT oppnår sine strategiske mål. Det vil videre være viktig for SKKs arbeid med utvikling av tverrfaglig forskning på kjønn og ivaretagelsen av alluniversitetsfunksjonen. Norges forskningsråds program for å «bedre kjønnsbalansen i norsk forskning» har navnet «BALANSE». I forskningsrådets egen programrapport fra 2018 heter det: «For å nå målet om økt kvinneandel innen faglige toppstillinger og forskningsledelse [...] er det avgjørende å fremme bevissthet og kunnskap om betydningen av kjønnsbalanse og hvilke faktorer som bidrar til å hemme eller fremme kjønnsbalanse.»
Gjennomstrømming (navn på fullførte dr.gradskandidater)	SKK har kun hatt en PhD tidligere, denne PhD er i rute, men skal ut i fødselspermisjon før innlevering og disputas, som blir H2021. Å rekruttere en ny PhD som overlapper med denne er viktig for å opprettholde aktivitet og fremdrift i forskningsgruppen og ved SKK.
Forankring i fagmiljø	Kandidaten vil tilknyttes Senter for kvinne og kjønnsforskning, og bli med i forskningsgruppen Contemporary gender research. I forskningsgruppens nettverk inngår forskere fra nasjonale og internasjonale kjønnsforskningsmiljø og med tverrfaglig kompetanse (samfunnsvitenskap, helsevitenskap, humaniora og teknologi). For dette prosjektet vil utenlandsopphold hos en av våre samarbeidspartnere i skandinavia, for eksempel ved biveileder Malin Rønnebloms institusjon Karlstad universitet, være spesielt aktuelt.
Rekrutteringsgrunnlag	<p>For denne PhD stillingen er rekrutteringsgrunnlaget stort, fordi vi åpner for både samfunnsvitenskapelig og humaniora bakgrunn.</p> <p>Vi har per tiden 4 masterstudenter tilknyttet senteret, som er spesielt aktuelle kandidater. Blant de 4 er det 2 som har fått vårt masterstipend og 2 som er tilknyttet som vitenskapelig assistenter i prosjekter; en av dem har sågar vært vitenskapelig assistent i pilotprosjektet som danner grunnlag for det her foreslåtte prosjektet.</p>

Kvalitet på søknaden (herunder evaluering av prosjekt/fagmiljø)	Ideen bygger på en pilotstudie fra 2019, med interessante resultater. Senterleder vurderer prosjektet som realistisk og gjennomførbart. Et prosjekt med tematikk undervisning og pedagogikk vil styrke senterets kompetanse på dette området, og er viktig for kvalitet på vår egen og UiTs undervisning. Prosjektet kan tenkes å åpne nye muligheter også ift undervisning og samarbeid med andre institutter (som ILP).
Forslag til veileder(e)	<p>Hovedveileder: Professor Katrin Losleben har utviklet både det tematiske grunnlaget til det nåværende Prestisje-prosjektet og pilotstudien som gikk i forveien av denne søknaden og legger grunnlaget for påstand, metoder og teori. Losleben leder dessuten den Nasjonale forskerskolen i kjønnsforskning og PhD-kurset innen kjønnsforskning ved UiT.</p> <p>Biveileder fra forskningsgruppen er Malin Rönnblom (prof 2 hos oss/ professor ved Karlstad universitet). Avhengig av kandidatens faglige bakgrunn vil en 2. biveileder rekrutteres til prosjektet, eventuelt fra annet institutt.</p>
Instituttets rangering av søknaden	1

Fakultet for samfunnsvitenskap, humaniora og lærerutdanning

Innspill til PhD prosjekt - for fordeling av stipendiatstillinger med oppstart i 2021

SKK takker for muligheten til å spille inn forslag til PhD-stillinger for 2021.

Vårt forslag er en stilling knyttet til senterets forskningsgruppe ConGender, der en av de tematiske områdene er *kjønn og mangfold i akademisk*.

Det foreslåtte PhD prosjektet skal knyttes til senteret og UiTs satsing på denne tematikken i andre prosjekter – for eksempel Prestisje prosjektet (finansiert av NFR) og opprykksprosjektet (internt finansiert, administrert fra UiT sentralt) – men vil klart supplere eksisterende aktivitet med et tydelig fokus på *studenter og undervisning*.

Tittel: Demokratisering i undervisning

Bakgrunn og strategisk forankring

En antakelse som ligger til grunn for prosjektet er at bærekraftig likestilling ved akademiske institusjoner fordrer tiltak for både ansatte og studenter (som skal bli ansatte i fremtiden), og at undervisning som ikke eksplisitt formidler og praktiserer demokratiske og inkluderende verdier vil ende med å reproducere eksisterende ulikestilling. En likestillingspolitikk som kun har ansatte som målgruppe vil dermed aldri lykkes; ulikhet reproduces i yngre generasjoner og nye ansatte vil stadig trenge samme tiltak som forrige generasjon.

Strategisk forankring

Prosjektet vil være strategisk forankret i FNs bærekraftsmål, Norges forskningsråds (NFR) strategi for kjønnforskning, og i UiTs «Drivkraft i nord».

Fra FNs bærekraftsmål er mål 4 «god utdanning», mål 5 «likestilling mellom kjønnene», og mål 10 «mindre ulikhet», spesielt relevante. Disse er også sentrale i Senter for kvinne- og kjønnsforsknings mandat og strategi.

Prosjektet vil støtte opp om kunnskapsområdene «Samfunnsutvikling og demokratisering» og «Helse, velferd og livskvalitet» i UiTs strategi (UiT 2019). Med dette prosjektet, og i sammenheng med det nåværende Prestisje-prosjektet, vil vi bidra til at UiT oppnår sine strategiske mål. Det vil videre være viktig for SKKs arbeid med utvikling av tverrfaglig forskning på kjønn og ivaretagelsen av alluniversitetsfunksjonen.

Norges forskningsråds program for å «bedre kjønnsbalansen i norsk forskning» har navnet «BALANSE». I forskningsrådets egen programrapport fra 2018 heter det: «For å nå målet om økt kvinneandel innen faglige toppstillinger og forskningsledelse [...] er det avgjørende å fremme bevissthet og kunnskap om betydningen av kjønnsbalanse og hvilke faktorer som bidrar til å hemme eller fremme kjønnsbalanse.» (Forskningsrådet 2018). NFRs BALANSE-prosjekter 2012-22 fokuserer alle på toppstillinger i universitets og høyskolesektoren og har som mål å øke «kvinneandel innen faglige toppstillinger og forskningsledelse» (ib.).

UiT er et breddeuniversitet med eliteprogrammer og ansvarlig for utdanningen av unge mennesker. Blant våre studenter finnes fremtidige ledere i UHR-sektoren, fremtidige undervisere, forskere og ansatte i andre viktige offentlige og private sektorer. Drivkraft i nord står på fem pilarer, hvorav den fjerde er samfunnsutvikling og demokratisering: «Det er avgjørende for samfunnsutvikling og demokratisering at hele befolkningen inkluderes gjennom utdanning, arbeid, innflytelse og tilhørighet. UiT skal være globalt engasjert.» UiTs ambisjon er «å være internasjonalt ledende», blant annet innen dette kunnskapsområdet.

Tidligere forskning

Det nevnte BALANSE-programmet har vært sentralt for forskning på kjønn i academia i Norge de siste årene. Når NFR oppsummerer virkningen av programmet peker de på resultater som økt oppmerksomhet og status til arbeidet med likestilling og kjønnsbalanse, flere kvinner i toppstillinger, holdningsendringer i ledelsen, og bedre prosesser rundt forskningsledelse og administrativ ledelse - som igjen gjør det mer attraktivt for kvinner å gå inn i lederposisjoner (Forskningsrådet 2018). Programmet inkluderer imidlertid kun studier av og tiltak for mennesker som allerede har påbegynt sine akademiske karrierer og som aspirerer til å bli blant de 0,07% nordmenn som er professorer.¹

Feminister (se f.eks. Burkinshaw og White 2017) har kritisert tidligere forskning for å ha en såkalt «fixing the women»-tilnærming, der ansvaret for å endre tingens tilstand og skape bedre forutsetninger forblir på enkeltindividers skuldre (forskerne selv, kollegaer eller administrative ansatte). Som det formuleres i «Navn på strategi»: forskerne skal «optimere seg» og

---

¹ NIFU nevner 3863 professorer i Norge i 2018. Det er omkring 0,07% av hele befolkningen (LARSEN 2018)

enkeltansatte i administrasjon skal vurdere relevansen av tiltak.² Tidligere forskning viser at denne tilnærmingen ikke nødvendigvis fører til en kulturendring i systemet: «Di høgare i karrieresystemet kvinnene er, di større personlege offer og mindre støtte frå omgjevnadene fortel dei om, og di meir stereotyp maskulin er sjølvoppfatninga deira. Dermed får ein ikkje nokon god effekt av betre kjønnsbalanse, for dei kvinnene som held ut lenge nok til å oppnå høge akademiske stillingar, identifiserer seg med status quo. Fleire kvinner i toppstillingar er altså ikkje det same som meir mangfald» (Gjengedal 2019). Slik situasjonen i er i dag kan vi oppsummere med at kjønnsbalanse/mangfold i akademiske stillinger er noe som skapes punktuelt, og ikke på sikt.

Forutsetninger for ubalanse dyrkes med selve programmer; er mangfold et mål så er det kostnads- og personalintensivt og splitter engasjerte kollegaer fra dem som tar seg av de «egentlige akademiske kjerneoppgaver» som forskning og publisering (mer til akademiske kjerneoppgaver og deres kjønn pregelse, se Park 1996 som er fremdeles aktuelt).

Det foreslåtte PhD prosjektet skal tette kunnskapshull om kjønn og mangfold som praksis og visjon i akademisk undervisning. Når problemene ulikestilling, manglende inkludering og sosial ulikhet analyseres i et bærekraft- og langtidsperspektiv står fremtidige generasjoners refleksjoner om problemene sentralt.

Problemstilling og teoretisk tilnærming (faglig kvalitet)

Prosjektets hovedproblemstilling:

Er forskningen og undervisningen ved den største utdanningsinstitusjonen i Nord-Norge, UiT Norges Arktiske Universitet, inkluderende og demokratisk? (Hvordan) kan den eventuelt forbedres?

En utdanning til demokrati, som listes som et mål i UiT sin strategi, er assosiert med begrepet “demokratisk citizenship” (Nussbaum, 2006). Nussbaum beskriver at et slikt citizenship kan oppnås gjennom «focusing on critical thinking, world citizenship, and imaginative understanding» (ib.). Demokratisering står også sentralt i den kritiske pedagogikken, der Paolo Freire er en av grunnleggerne. Freires intensjon var å hjelpe studenter til å fri seg fra en hierarkisk lærer–student–relasjon, og dermed åpne for læring på grunnlag av elevenes egne erfaringer og forankret i deres livskontekst. Samtidig som Freires ambisjon om å skape emansipatoriske og demokratiske klasserom er grunnleggende for en utdanning som har demokratisk kompetanse som mål, er det viktig å utvide hans forståelse av subjektet: «In the discourse of critical pedagogy, the educational politics of emancipatory self and social empowerment, and of emancipatory rationality and citizenship education, have been articulated in epistemic relation to liberal conceptions of equality and participatory democracy. These, in turn, are located squarely in (male) individualism constitutive of the public sphere.» (Luke 1992) Som understreket av flere kritiske røster er Freires kritiske pedagogikk fundert på “liberal notions of disembodied, dispassionate subjects capable of equal and impartial (perspectiveless) normative reasoning” (Luke 1992; e.g., Young; Fraser). Sett fra et feministisk ståsted er dette interessant; det vitende, rasjonale, selvstendige subjektet faller sammen med forståelsen av (Pateman 1988). Light hevder at en feministisk pedagogikk er det som kan levere verktøyene for å bringe

filosofiske, politiske and kjønnsrelaterte idealer til klasserommet (Light et al 2015). Feministisk pedagogikk er, som feministisk forskning, interseksjonell. Den vektelgger hvordan forskjellige sosiale kategorier som bl a kjønn, seksualitet og etnisitet virker på hverandre i klasserommet (ib.). Retningen gir slik verktøy for å analysere betydningen og virkninger av ulike former for privilegier og samtidig for å fremme refleksivitet og dialog mellom undervisere og studenter . Indigenous studies (f eks Smith 2005, Kovach 2009) har overlappende og kryssende interessefelt som vil være grunnleggende i prosjektet. Forskere og studenter fra denne tradisjonen understreker at de har en annen bakgrunn og andre erfaringer enn vestlige (ofte mannlige), dominerende paradigmer. Videre at deres stemme ofte ikke når frem, de er hindret fra å presentere og gjøre hørbare sine egne perspektiver, erfaringer og «ways of knowing». Der er perspektiver og forståelser som ikke får validitet og blir forstått som likeverdige i mainstream akademia. Margaret Kovach (2009) er en av dem som peker på relevansen av å transformere akademiske institusjoner gjennom å bringe marginaliserte perspektiver til sentrum av den akademiske diskursen. For UiT som institusjon i Sapmi og målet til å fremme samiske perspektiver er en indigen tilnærming på alle nivå viktig i et prosjekt som studerer kjønn og mangfold i akademia.

Metoder og materiale

Det foreslåtte PhD-prosjektet vil ta utgangspunkt i en allerede gjennomført pilotstudie (Losleben og Nan-Gjelde 2018/19). Her ble ett bestemt fag gjenstand for undersøkelse, og forsker og vitenskapelig assistent fra SKK samarbeidet med fagansvarlig (fra AHR). En mixed method tilnærming ble brukt: kvantitative mål (antall kvinnelige forfattere og indigenious bidrag på pensumlisten); innholdsanalyse (for å gå i dybden av curriculum og pensumlitteratur); observasjoner i undervisningssituasjoner; spørreundersøkelser blant studenter; og intervjuer blant undervisere. I PhD prosjektet skal stipendiaten utvide denne empirien og bruke samme metoder.

Det planlagte prosjektet skal konsentrere den empiriske undersøkelsen om grunnleggende emner i UiTs kurskatalog, det vil si: emner som fremtidige lærere kommer til å ta, og emner som fremtidige forskere kommer til å ta.

Piloten og det planlagte PhD prosjektet starter i følgende påstander: Det antas at

1. Fagenes tematikker og utvalgt litteratur hovedsakelig representerer tilsynelatende kjønnsnøytrale ståsteder og forhindrer dermed forskjell på erfaringer fra ulike kjønn å bli synlige og, tradisjonelle mannlige perspektiver får dermed forrang;
2. Tilnærmingen til temaområdene og den valgte litteraturen ikke tar opp nye kritiske og samtidsaktuelle debatter i forskning, men i gjennomsnitt henger sirka én generasjon etter fagfronten;
3. Kjønnrelatert innhold spiller en ekstremt marginal rolle, og behandles maksimalt som «add-on»;
4. Samiske perspektiver behandles utenfra, urfolksstemmer er marginale og behandles som «add-on».
5. Kjønnrelaterte og ikke-vestlige/-hvite perspektiver kobles tematisk sammen slik at avstanden mellom «det vanlige, norske, egne, ukjønnete og dermed mannlige» og «det

utenomeuropeiske, andre, kvinnelige» øker, som vil si at marginaliseringen av allerede marginaliserte grupper forsterkes interseksjonelt;

6. Kvinnelige ledere, undervisere og professorer ikke automatisk bringer inn mer innholdsmessig mangfold, kvinnelige/marginaliserte perspektiver eller kritisk-demokratisk kompetanse; de som gjør karriere i academia identifiserer seg ofte med den hegemoniske akademiske kulturen;
7. Mannlige, etnisk norske studenter er diskusjonsledende og bruker mer av undervisningstiden for sine anliggender enn kvinnelige studenter;
8. Egne erfaringer av studenter med diverse bakgrunn brukes ikke i undervisningen;
9. Hierarkiet mellom undervisere og studenter, den vitende og de uvitende, blir ikke utfordret.
10. Kvinnelige og minoritetserfaringer ikke er representert på en integrert, eller sågar transformerende måte i undervisningen.

Fagmiljø

Kandidaten vil tilknyttes Senter for kvinne og kjønnsforskning, og forskningsgruppen Contemporary gender research. I forskningsgruppens nettverk inngår forskere nasjonalt og internasjonalt med tverrfaglig kompetanse (samfunnsvitenskap, humaniora, helsefag og teknologi). For dette prosjektet vil utenlandsopphold hos en av våre samarbeidspartnere i skandinavia, for eksempel ved biveileder Malin Rønnbloms institusjon, være spesielt aktuelt.

Det arbeides nå parallelt med å skaffe eksterne (NFR) og interne (Avd for organisasjon og økonomi) midler til relaterte prosjekter innen tematikken kjønn i undervisning. PhD-stillingen vil inngå i et større team når denne finansieringen er på plass.

Veilederteam: Hovedveileder Professor Katrin Losleben har utviklet både det tematiske grunnlaget til det nåværende Prestisje-prosjektet og pilotstudien som gikk i forveien av denne søknaden og legger grunnlaget for påstand, metoder og teori. Losleben leder dessuten den Nasjonale forskerskolen i kjønnsforskning og PhD-kurset innen kjønnsforskning ved UiT. Biveileder er Malin Rønnblom (prof 2 hos oss/ professor ved Karlstad universitet). Det vil være aktuelt å sette inn en andre biveileder fra annet institutt dersom det er formålstjenelig ut fra den rekrutterte kandidatens profil.

Utlysning: Stillingen vil bli lyst ut nasjonalt og internasjonalt og betenkningen vil åpne opp for søkere fra både humaniora og samfunnsvitenskap. Vi vil bruke våre nettverk aktivt med tanke på å bearbeide potensielle søkere.

Vennlig hilsen

K. Losleben

Litteratur:

Burkinshaw, Paula og Kate White: Adm. Sci. 2017, 7(3), 30. [10.3390/admsci7030030](https://doi.org/10.3390/admsci7030030)

Forskningsrådet 2018. Programrapport 2018 – Kjønnsbalanse i toppstillinger og forskningsledelse/BALANSE, <https://www.forskningsradet.no/siteassets/programmer/programmer-arsrapport-2018/balanse-arsrapport-2018.pdf> (16.2.2020).

Gjengedal, Kjerstin: Åtvarar mot mangfald utan inkludering; kif-info, 14.11.2019, <http://kifinfo.no/nb/2019/11/atvarar-mot-mangfald-utan-inkludering>.

Kincheloe, J. (2004). *Critical pedagogy primer* (Peter Lang primer). New York: Peter Lang.

Kovach, M. (2009). *Indigenous Methodologies: Characteristics, conversations and contexts* (Canadian Electronic Library). Toronto, Ontario: University of Toronto Press.

Larsen (2018). Larsen, H. *NIFU-rapport: Høy andel professorer i Norge*. <https://khrono.no/stillingsstruktur-rapport-nifu/nifu-rapport-hoy-andel-professorer-i-norge/212793> (16.2.2020).

Light, T. P., Nicholas, J., & Bondy, R. (Eds.). (2015). *Feminist pedagogy in higher education: Critical theory and practice*, <https://ebookcentral.proquest.com>.

Luke, C. (1992). *Feminist Politics in Radical Pedagogy*. *Feminisms and Critical Pedagogy*. Ed. by Luke, C., Gore, J. New York: Routledge.

Mittner, Lilli, M. (2018). "Students can have a really powerful role..." Understanding Curriculum Transformation Within the Framework of Canon Critique and Critical Pedagogy. 2(2), 62-74.

Nan-Gjelde, K., Losleben, K. (2019). Demokratisering i undervisning. Upublisert presentasjon ved «Møte om kjønn- og mangfoldperspektiver i undervisning», Avdeling for organisasjon og økonomi, UiT, 2.12.2019, The Edge.

Nussbaum, Martha C. (2006). Education and Democratic Citizenship: Capabilities and Quality Education, *Journal of Human Development*, 7:3, 385-395, [10.1080/14649880600815974](https://doi.org/10.1080/14649880600815974)

Pateman, Carole (1988). *The Sexual Contract*. Cambridge: Polity.

Schuster, M. R., Van Dyne, S. R. (1985). "Stages of Curriculum Transformation." *Women's Place in the Academy*. Totowa: Rowman & Allanheld, pp 13-28.

Smith, Linda Tuhiwai (2005). "Building a Research Agenda for Indigenous Epistemologies and Education". *Anthropology & Education Quarterly*. 36 (1): 93–95. [10.1525/aeq.2005.36.1.093](https://doi.org/10.1525/aeq.2005.36.1.093).

Uit (2019). Drivkraft i nord: Strategi for UiT mot 2022. https://uit.no/om/art?p_document_id=355830&dim=179033 (16.2.2020).

